

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Одбор за уставна питања
и законодавство
04 Број: 011-1080/23-3
17. јул 2023. године
Београд

УСТАВНОМ СУДУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Београд
Булевар Краља Александра 15

Одбор за уставна питања и законодавство Народне скупштине Републике Србије, на седници одржаној 17. јула 2023. године, на захтев Уставног суда број IУз-21/2023 од 23. маја 2023. године, за доставу мишљења Народне скупштине поводом иницијативе поднете од стране Сузанае Бошковић, Споменке Ковачевић, Живке Крњаје и Лидије Мишкељин, које у својству пуномоћника заступају адвокат др Лука Бренеселовић и адвокат Валентина Момчиловић, за покретање поступка за оцену уставности и сагласности са потврђеним међународним уговором одредаба члана 25. став 3, члана 29. став 2, члана 31. став 1. и закона као целине, и то Закона о попису становништва, домаћинстава и станова 2022. године („Службени гласник РС”, бр. 9/20 и 35/21), одлучио је да достави Уставном суду следеће

МИШЉЕЊЕ

Подносиоци иницијативе оспоравају сагласност одредаба члана 25. став 3., члана 29. став 2. и члана 31. став 1. Закона о попису становништва, домаћинстава и станова 2022. године (Закон) са одредбама чл. 3, 23, и 42. Устава Републике Србије (Устав), као и са чланом 5. тачке е) потврђене међународне Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду података (Конвенција).

У тим смислу, подносиоци оспоравају сагласност члана 31. став 1. Закона са чланом 42. Устава и истичу да принцип из члана 31. став 1. спорног закона по коме се сви подаци прикупљени у попису, укључујући и строго личне податке, имају чувати трајно представља повреду члана 42. Устава.

Одредбама члана 31. став 1. Закона прописано је:

„Подаци прикупљени у Попису чувају се трајно, у електронској форми.

Одредбама члана 42. Устава Републике Србије прописано је:

„Зајемчена је заштита података о личности.

Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом.

Забрањена је и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом.

Свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.”

Актом о процени утицаја на заштиту података о личности у попису становништва, домаћинстава и станова 2021. године, донетим од стране директора Републичког завода за статистику, између осталог, а везано за члан 92. Закона о заштити података о личности, констатовано да је ограничење права на приступ подацима, права на исправку и допуну, права на ограничење обраде, и права на приговор неопходно јер се у процесу обраде података прикупљених пописом уклањају идентификатори, тј. сви подаци о лицу (име и презиме, ЈМБГ и др.) на основу којих је могуће идентификовати лице на које се подаци односе.

У том смислу и обрада посебних врста података о личности, односно података о националној припадности, матерњем језику и вероисповести, врши се искључиво у статистичке сврхе, тј. у циљу добијања агреgirаних података о укупном броју и територијалном распореду припадника различитих националних и верских заједница, као и укупном броју и територијалном распореду говорника различитих матерњих језика, при чему се обрадом не открива етничко порекло, нити се откривају верска уверења појединих лица, јер се обрађују анонимизирани подаци, тј. подаци којима су уклоњене или модификоване идентификационе варијабле како би се онемогућила идентификација лица на које су се подаци претходно односили.

Из напред наведеног јасно је да се подаци прикупљени у Попису обрађују у статистичке сврхе, уз примену свих техничких и организационих мера за спречавање идентификације особе на коју се подаци односе, укључујући и псеудонимизацију, те да се чувају трајно, али без идентификатора након завршене обраде података која је у складу са одредбама Закона предвиђена да траје до 30. јуна 2024. године, односно да предметне одредбе Закона нису у супротности са чланом 42. Устава.

Подносиоци оспоравају и сагласност члана 29. став 2. Закона са начелом „nemo tenetur”, те чл. 3. и 23. Устава.

Одредбама члана 29. став 2. Закона прописано је:

„Подаци прикупљени у Попису не могу се употребљавати у сврху утврђивања обавеза грађана, нити се могу користити као доказ за остваривање права грађана.”

Одредбама члана 3. Устава Републике Србије прописано је:

„Владавина права је основна претпоставка Устава и почива на неотуђивим људским правима.

Владавина права се остварује слободним и непосредним изборима, уставним јемствима људских и мањинских права, поделом власти, независном судском влашћу и повиновањем власти Уставу и закону.”

Одредбама члана 23. Устава Републике Србије прописано је:

„Људско достојанство је неприкосновено и сви су дужни да га поштују и штите.

Свако има право на слободан развој личности, ако тиме не крши права других зајемчена Уставом.”

Подносиоци иницијативе наводе да је начело искључивог коришћења података у статистичке сврхе чланом 29. став 2. Закона прецизирано на нов и непрецизан начин који представља правно недопуштено сужење тог начела, а посредно и повреду начела *nemo tenetur*.

Имајући у виду да је чланом 29. став 1. Закона прописано да се „подаци прикупљени у Попису користе искључиво у статистичке сврхе и Републички завод за статистику их не може уступати другим физичким и правним лицима“, поменути члан 29. став 2. не искључује, нити на било који начин сужава став 1. истог члана.

Стога смо мишљења да предметне одредбе нису у супротности са чл. 3. и 23. Устава, као ни са начелом „*nemo tenetur*“.

Подносиоци оспоравају и сагласност члана 25. став 3. Закона са чланом 42. Устава.

Одредбама члана 25. став 3. Закона о попису становништва, домаћинства и станова 2022. године (Закон) прописано је:

„Лице из става 2. овог члана дужно је да чува као тајну све податке о пописаним лицима до којих дође током обављања послова који су му поверени.”

Одредбама члана 42. Устава Републике Србије прописано је:

„Зајемчена је заштита података о личности.

Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом.

Забрањена је и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом.

Свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.”

Подносиоци наводе да конкретне одредбе о чувању тајне у члану 25. став 3., а у вези са чланом 33. тачка 3. Закона не представљају правнодовољне мере за ефективну заштиту личних података, што из угла члана 42. Устава Републике Србије образује повреду активне обавезе законодавца да у случају када прикупља личне податке предвиди и евидентно ефективне облике њихове заштите, те да су као адресати обавезе чувања тајне означена само лица која учествују у Попису.

Одредбама члана 33. тачка 3. Закона прописано је да ће се новчаном казном од 30.000 до 50.000 динара казнити пописивач, инструктор и друго лице које је задужено за обављање послова у вези с Пописом, као и одговорно лице у правном лицу које обавља послове у вези с Пописом, ако не чува као тајну све податке о пописаним лицима до којих дође током обављања послова који су му поверени (члан 25. став 3.).

Израз „друга лица која су задужена за обављање послова у вези са пописом” обухвата најшири круг лица задужених за обављање послова у вези са Пописом, те се односи на свако лице које у оквиру свог рада обавља било који посао у вези са Пописом (пописивачи, инструктори, општински координатори, лица задужена за теренску реализацију постпописне анкете, информатичари и др.).

Такође, употреба, заштита и чување података прикупљених у Попису, предмет су уређења у посебној глави VII Закона, те сматрамо да је заштита личних података Законом врло детаљно и прецизно уређена, те да нема места разматрању повреде Уставом загарантованих права.

Стога смо мишљења да предметне одредбе нису у супротности са чланом 42. Устава.

Подносиоци иницијативе оспоравају сагласност одредаба члана 31. став 1. Закона са чланом 5. тачке е) потврђене међународне Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду података.

Одредбама члана 31. став 1. Закона прописано је:

„Подаци прикупљени у Попису чувају се трајно, у електронској форми.”

Одредбама члана 5 тачке е) потврђене међународне Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду података којим је прописано:

„Похрањени су у облику који омогућује идентификацију заинтересованих лица у периоду који не премашује онај неопходан период за сврхе за које су и похрањени.”

У складу са донетим Актом о процени утицаја на заштиту података о личности у попису становништва, домаћинства и станова 2021., подаци прикупљени у Попису, се обрађују у статистичке сврхе, уз примену свих техничких и организационих мера за спречавање идентификације особе на коју се подаци односе, укључујући и псеудонимизацију, те се чувају трајно, али без идентификатора након завршене обраде података која је у складу са одредбама Закона предвиђена да траје до 30. јуна 2024. године. У поступку доношења Закона, нацрт истог је ради консултација достављен и Европској комисији која је оценила да је Закон усклађен са релевантним законодавством Европске уније.

Стога смо мишљења да предметне одредбе нису у супротности са чланом 5. тачком е) потврђене међународне Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду података.

ПРЕДСЕДНИК

Јелена Жарић Ковачевић